

3. Про державне регулювання діяльності в сфері трансферту технологій [Текст] : [закон України №145-5 від 14.09.2006 р.] // Збірник законодавчих і нормативних актів України. – К. : Бліц-Інформ, 2009. – С. 258–270.

4. Кушина, О. Ноу-хау як нематеріальний об'єкт обліку [Текст] / О. Кушина // Нематеріальні активи : правові та облікові аспекти: збірник систематизованого законодавства. – К. : Бліц-Інформ, 2009. – Вип. 6. – С. 148–153.

5. Чалий, І. НМА : бухгалтерський облік (цитатник для респектабельних главбухів) [Електронний ресурс] : (дійсне на 05.09.2010). – Режим доступу : <<http://www.liga.net>>.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.

© Л.О. Кирильєва, А.О. Поставний, 2010.

УДК 657.633:631.15

К.П. Приступа, здобувач (ЛНТУ, Луцьк)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Розглянуто проблеми інформаційного забезпечення оперативного контролю на підприємствах сільського господарства. Запропоновано шляхи вдосконалення документального забезпечення з огляду на потреби внутрішніх користувачів.

Рассмотрены проблемы информационного обеспечения оперативного контроля на предприятиях сельского хозяйства. Предложены пути совершенствования документального обеспечения, учитывая потребности внутренних пользователей.

The problems of the informative providing of operative control are considered on the enterprises of agriculture. There are the offered ways of perfection of the documentary providing, taking into account the necessities of internal users.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Подальше реформування відносин власності та виникнення нових форм господарювання за відсутності чітко законодавчого регулювання їх діяльності призвело до формування непрозорого й нереального інформаційного середовища. Крім того, невдале прийняття і введення в дію Положення стандарту бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», що сьогодні вже визнано, загострило проблему справедливого відображення інформації про фактичний стан господарювання підприємств галузі.

Разом з тим, умови невизначеності та конкуренції сприяють зростанню потреб керівників сільськогосподарських підприємств у якіс-

ній і своєчасній інформації про стан і рівень використання їх майна. Власнику, як специфічному користувачу, необхідно постійно знати: наскільки ефективно, раціонально і відповідно до запланованих цілей використовуються його ресурси. Тому вирішального значення в таких умовах набуває оперативний контроль, що здійснюється в процесі виконання визначених завдань та реалізації поставлених цілей з метою своєчасної оцінки їх правильності, законності й доцільності та покликаний забезпечити відповідні центри реагування необхідною інформацією для прийняття рішень. Проте, його якісне та результативне здійснення неможливе без належного інформаційного забезпечення, що на сільськогосподарських підприємствах формується з різноманітних, специфічних даних, отриманих з багатьох джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сутності, методики та методології оперативного контролю, а також його роль у обліково-інформаційній системі досліджувались та висвітлені в багатьох працях вітчизняних вчених. Серед них Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Дем'яненко, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, В.М. Кужельний, В.О. Ластовецький, В.Г. Лінник, Ю.Я. Литвин, Л.В. Нападівська, Г.О. Партин, П.Т. Саблук, П.А. Хомин та ін. Науковці звертали увагу на вивчення переваг і недоліків оперативного контролю, досліджували теоретико-історичні аспекти його розвитку.

Мета та завдання статті. Проблема визначення оптимального набору інформаційних даних для ефективного проведення оперативного контролю, обґрунтованого реагування на незапланований хід подій та своєчасного застосування коригувальних заходів гостро постає перед сучасним управлінням та суспільством в цілому. Тому виникає нагальна потреба дослідження ролі інформації в системі оперативного контролю сільськогосподарських підприємств, визначення структури і складу його інформаційного забезпечення з огляду на специфіку галузі та особливості виробництва сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про важливість значення інформації в системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємства переконливо стверджують як науковці, так і практики. При дослідженнях контролю як функція управління переважна більшість вчених даної галузі обґрунтували роль інформації як першочергового та основного засобу забезпечення його ефективності. Інформація виступає основою процесу контролю. Без інформації неможливо планування контролю, його організація, здійснення, аналіз та інспекція контрольної діяльності [1, с. 333]. Для вирішення поставлених завдань необхідна достовірна облікова інформація про господарські операції та процеси, що особливо ретельно контролюється керів-

никами підприємств і працівниками обліку в процесі її обробки. На підставі облікової інформації керівники підприємств, фахівці їх структурних підрозділів і працівники обліку проводять контроль господарської діяльності у процесі її здійснення. Такий контроль є найбільш оперативним, тому що дає змогу не лише вчасно виявити недоліки, але й вчасно їх усувати [2, с. 101]. За допомогою інформації оперативний контроль взаємопов'язаний з іншими системами і підсистемами управління. В умовах сільського господарства інформація формується під впливом специфіки виробництва сільськогосподарської продукції, особливостей технологічних процесів та складності виробничої структури. Дослідження практики діяльності сільськогосподарських підприємств показало, що оперативний контроль ґрунтується на використанні різнобічної інформації, яку потребує управлінський персонал для прийняття своєчасних та виважених управлінських рішень. Зокрема до неї відносять галузеву економічну, агробіологічну, зоотехнічну, адміністративну, соціально-політичну, інженерно-технологічну, демографічну, виробничу, яка в сукупності становить інформаційне забезпечення оперативного контролю.

Під час вивчення й аналізу структури інформаційного забезпечення оперативного контролю на підприємствах галузі було встановлено, що більше 60% інформації для його здійснення передається усно і документально не фіксується. Практика показала, що передача певних відомостей в переважній більшості здійснюється за допомогою стільникового і мобільного зв'язку, що забезпечує максимально швидке повідомлення вищого і безпосереднього керівництва про зміни в нормальному операційному режимі. В інших випадках інформація передається в процесі розмов між працівниками, під час нарад із керівництвом або взагалі втрачається в результаті фізичної неможливості працівників пам'ятати усі факти їх щоденної роботи. Стосовно цього, управлінці переконливо заявляють, що інформація, яка передається за допомогою засобів комунікації необхідна лише у випадках попередження й недопущення кризових і негативних явищ в діяльності підприємства. Для зменшення кількості таких явищ та для щоденного керівництва й управління діяльністю і особливо специфічними для сільського господарства виробничими процесами, необхідно володіти документально зафіксованими оперативними даними, що дозволяють співставляти й порівнювати певні показники в короткі терміни, своєчасно виявляти і усувати причини їх відхилень. Крім того, забезпечення сучасними засобами зв'язку в сільському господарстві можливе і доцільне тільки на рівні вищого та середнього управління. Керівництво підприємств визнає всі переваги новітніх технологій передачі інформації та ефективно використовує їх в

практичній діяльності, але єдине у поглядах щодо обов'язковості відображення суттєвої інформації про фактичний стан господарювання у відповідних документах, призначених для внутрішніх користувачів та оперативного управління. Тому вважаємо за необхідне вдосконалити інформаційне забезпечення оперативного контролю шляхом чіткого розмежування його на усне та документальне з точки зору важливості обох. Розподіл слід провести з врахуванням призначення певних інформаційних даних та їх суттєвості для керівників різних рівнів за конкретних виробничих умов.

Подальше дослідження інформаційної основи оперативного контролю в сільському господарстві ґрунтувалось на вивченні й аналізі саме існуючого документального забезпечення. На основі проведено анкетування та опитування головних спеціалістів підприємств галузі було досліджено структуру інформаційного забезпечення, встановлено проблеми його формування. З'ясовано, що решта інформації, а саме 40% формується у різних джерелах, і часто призводить до її повторення, систематизації, узагальнення або надмірної деталізації. Так, 8% із 45 досліджуваних підприємств галузі підтвердили проведення оперативного контролю на даних оперативного обліку; 2% – на основі первинного бухгалтерського обліку; 18% зауважили на важливості управлінського обліку, хоча до його складу також включають дані виробничого і зоотехнічного обліку. 28% респондентів засвідчили здійснення оперативного контролю на основі фактичних даних і 3% – підтвердили наявність інших специфічних документів, що дозволяють проводити певні контрольні заходи. Також, слід зауважити, що на жодному підприємстві сільськогосподарської галузі оперативний контроль не здійснюється тільки на основі однієї інформаційної системи. Практично завжди використовуються одночасно різні джерела, шляхом порівняння певних відомостей про конкретний господарський об'єкт.

Крім того, практика свідчить, що укомплектовані відомості про закінчений виробничий процес є не придатними для проведення оперативного контролю і не можуть бути основою для коригування поточної ситуації. Сучасний керівник потребує контролю за кожною окремо взятою операцією, оскільки неправильне її здійснення в умовах сільського господарства призводить до порушення всього виробничого циклу. Також, при вивченні й оцінці інформаційних потреб вищого та середнього керівництва було встановлено, що для оперативного управління й контролю їм потрібна не суцільна інформація про всі господарські операції та події, а конкретні аналітичні відомості про певні господарські об'єкти. Керівниками було визначено, що метою оперативного контролю в системі управління сільськогосподарським

виробництвом є забезпечення різних рівнів управлінців специфічною поточною інформацією про визначені та потрібні саме конкретним користувачам сфери і напрями господарювання. Особливе місце займає оперативний контроль пу разі перевірки співставності обсягів задіяних ресурсів у ході їх витрачання відповідно до затверджених норм, нормативів та правил технічного й технологічного використання.

Таким чином, детальний аналіз даних, отриманих у результаті проведеного анкетування і опитування працівників сільськогосподарських підприємств показав, що коло інформаційних запитів та інтересів користувачів значно розширилось у сучасних умовах. Вектор їх потреб щодо результативного управління змістився в напрямку оперативності, що неодноразово підкреслює особливе значення інформація в якісному проведенні оперативного контролю. Крім того, її вирішальна роль в системі оперативного контролю обумовлюється ще й постійною присутністю на всіх стадіях його здійснення. Так, було виявлено, що ефективне проведення оперативного контролю полягає у наявності специфічної, потрібної саме для виконання його завдань інформації. Такі дані формуються в різних системах та джерелах їх виникнення. Вони фіксуються у визначених носіях або передаються усно. Таку інформацію доцільно вважати об'єктом оперативного контролю, оскільки саме її перевіряють, порівнюють та зіставляють. Разом з тим, виявлені факти, порушення, негативні явища і відхилення в процесі оперативного контролю, безперечно також є сукупністю певних відомостей, оскільки власне він сам здійснюється на основі вже сформованої інформації або таких даних, що унеможливають процес його неякісного проведення. Але в даному випадку, така інформація має суттєві відмінності та протилежне функціональне призначення. Її слід розглядати як результат оперативного контролю і основу для прийняття поточних управлінських рішень. Отже, інформація в системі оперативного контролю одночасно і використовується і видозмінюється (створюється) на всіх етапах його здійснення. Тобто, вона перебуває в процесі постійної переробки, що забезпечує їй доречність, своєчасність та неупередженість. Тому, варто сказати, що інформація в системі оперативного контролю розглядається двоюко, по-перше вона є його безперечним об'єктом, а по-друге – результатом здійснення і основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та проведення своєчасних коригувальних заходів. Дане доведення потребує відповідного врахування при вдосконаленні інформаційного забезпечення оперативного контролю, з метою усунення та недопущення навмисного чи несвідомого викривлення певних даних і спотворення реальної картини про вироб-

ничу ситуацію на підприємстві. Разом із тим, необхідно дослідити яка саме інформація є об'єктом оперативного контролю, а яка – його результатом. З врахуванням вищевикладеного вважаємо обґрунтованим вдосконалювати інформаційне забезпечення оперативного контролю в сільському господарстві дотримуючись наступного порядку:

1) вивчення показників, якісних характеристик, вимірників, на основі яких проводять конкретні контрольні заходи, способи відображення, фіксування і надходження до системи оперативного контролю. З'ясування форм і частоти представлення інформації управлінському персоналу, з огляду на наявність можливості своєчасно реагувати на незапланований хід господарсько-виробничих операцій. Іншими словами, потрібно вивчити склад, структуру, джерела надходження та відображення інформації, що слід називати вхідною для системи оперативного контролю;

2) оцінка потреб власника та вищого керівництва щодо необхідності проведення оперативного контролю у визначених ланках господарювання. Варто дослідити усі господарські об'єкти підприємства з точки зору можливості та потреби їх оперативних перевірок та постійних оглядів, що дозволить точно визначити об'єкти оперативного контролю та фільтрувати інформаційні потоки, що надходять до системи оперативного контролю з врахуванням їх важливості для прийняття своєчасних управлінських заходів. Крім того, це дасть змогу визначити межі суттєвості та похибки у передачі конкретних даних між виробничими підрозділами, центрами витрат та відповідальності підприємства. Також, потрібно врахувати, що в сільському господарстві ефективне здійснення оперативного контролю забезпечується в першу чергу швидкістю передачі інформації, а пізніше – її якістю й достовірністю;

3) аналіз форм і способів представлення інформації, що формується в результаті проведення оперативного контролю і є вихідною для нього. Визначити ступінь якості й правдивості відображення реальних результатів перевірок й оглядів про фактичний стан господарювання у певних документах. Дослідити чи заповнюються всі реквізити у актах перевірок чи інших звітах, а також дізнатися чи задовольняє таке представлення інформації центри реагування та прийняття рішень щодо можливості оперативного координування поточної виробничої та управлінської роботи.

Висновки. Отже, практика показала, що інформаційне забезпечення оперативного контролю на сільськогосподарських підприємствах формується у різних джерелах і під впливом специфіки галузі. У процесі дослідження були виявлені суттєві проблеми у забезпеченні управління своєчасною і якісною інформацією для прийняття рішень. Запропоновані підходи до вдосконалення інформаційного забезпечення оперативного контролю сприятимуть підвищенню ефективності

його здійснення в сільському господарстві. Разом, з тим вдосконалення форм представлення інформації та розробка внутрішнього звітності потребують подальших досліджень і вивчення.

Список літератури

1. Виговська, Н. Г. Господарський контроль в Україні : теорія, методологія, організація [Текст] : монографія / Н. Г. Виговська. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 532 с.

2. Калюга, Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління [Текст] : монографія / Є. В. Калюга. – К. : Ельга : Ніка-Центр, 2002. – 360 с.

Отримано 1.10.2010. ХДУХТ, Харків.

© К.П. Приступа, 2010.

УДК 621.9:681.3

Т.О. Ставерська, ст. викл.

О.Ю. Аскрітєнкова, студ.

АНАЛІЗ ПРОГРАМ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто найбільш поширені на ринку системи автоматизації фінансового аналізу, їх огляд та порівняння, а також можливість упровадження деяких програмних продуктів на підприємствах України.

Рассмотрены наиболее распространенные на рынке системы автоматизации финансового анализа, их обзор и сравнение, а также возможность внедрения некоторых программных продуктов на предприятиях Украины.

Examined the most common automation systems for financial analysis in the market, performed their review and comparison, as well as the possibility of implementation of some software products at Ukrainian enterprises.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні підприємства вимагають найновіших методів управління. Упровадження інформаційних технологій на підприємствах України припускає: забезпечення аналізу впливу на досліджуваний об'єкт широкого круга внутрішніх і зовнішніх чинників, що сприяє підвищенню ступеня наукової обґрунтованості управлінських рішень, що приймаються на основі його результатів; підвищення достовірності та надійності отриманих результатів фінансового аналізу; створення можливостей для проведення комплексних аналітичних досліджень, що пов'язані з оперативною обробкою великих масивів вхідної аналітичної інформації. Досягнення цієї мети важко здійснити без розробки і впровадження в Укра-